

תקנת הקדש לאומרו בלשון תרגום, וצ"ל דאלי' הנביא דבר בלה"ק וכן בדף כ"א תל-מידי ר"י הם דברו לה"ק אבל אמירת הקדיש עצמו הי' בלשון תרגום כמו שנתקן. וגם יקום פורקן התפללו בלשון תרגום ובשעת הוצאת ס"ת לקרה"ת אנו אומרים תפלת בריך שמי' כולו בלשון ארמית, וכן הפזמון רבון עלם ועלמא אומרים אותו בליל ש"ק בלשון תרגום, ולמה לא נמנעו מלהשתמש באותו לשון שאינו מתקבל ע"י מלאכי השרת אמנם כד נעיין בסוגית הגמרא (סוטה דף ל"ג ע"א) על הא דתנן התם דתפלה הוא בכל לשון מקשה הגמרא מהא דאמר רבי יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי ומסיק לחלק בין יחיד לצבור, וכן פסק הר"ף דבצבור מתפללין גם בלשון ארמי, ובוה מיושב אמירת קדיש וברוך שמי' דהם בצבור ושפיר מתפללין גם בלשון ארמית ויקום פורקן משמע מהפמ"ג דאה"נ דאין אומרים אותו אלא בצבור, ועדיין קשה מהפזמון רבון עלם שביל ש"ק, אמנם להדעה השני' (בשו"ע סי' ק"א) דרב יהודה אומר דצרכי' היינו צרכי' הפרטיים על חולה או על שום צער שיש לו בביתו אבל תפלה בשביל הצבור אף יחיד אומרו בלשון ארמי ובכל לשון.

ולפ"ז ניחא שפיר גם הפזמון של רבון עלם שאין בו אלא תפלה בעד כלל ישראל ולא לצרכו בפרט וזוהי שיטת רבני צרפת והמרדכי כ' דלעולם הלכה כהתוס' אפילו במקום שהר"ף חולק הו"ד בסמ"ע (סי' כ"ה ס"ק י"ט) ולפ"ז עולה מנהגנו יפה כרבני צרפת.

והנני חוזר לעניננו דלשיטת המבי"ט ניחא שפיר מה שכותבין בגט חסר יו"ד השני שבירושלם משום דהגט נכתב בלשון תרגום ובלשון תרגום אות למד שבירושלם הוא בצירי ולא נקרא ביו"ד כלל, אבל בת' בית יוסף דיני גיטין סי' א' נראה מדברי' דלא ס"ל כהמבי"ט, וז"ל למסקנא דרבא פ"ק דמגילה רקת זו טבריא א"כ נכתוב בגט רקת כלשון המקרא כמו שכותבים בסינים וצובה דהתם שאני שכך היו כותבים ובאים מיום שנתייבשו ואע"פ שנשתנו שמם בפי העולם לא שינו ממה שהיו רגילים לכתוב, אבל

השני בשם ירושלם ובגט לא מספיק קיצור תירוצם להסיר התמי' על חסרון היו"ד, וכן יש לתמוה דבתפלת י"ח נזכרת ירושלם תמיד במלואה בשני יוד"ין וכן בברהמ"ז וביעלה ויבוא תמיד ירושלם מלאה ולמה דוקא בגט קפדו לכתוב ירושלם חסרה בלי יו"ד אחר הלמד הלא טעמא בעי שינוי גדול שכזה.

ולפז"ר הי' נ"ל בהקדם מש"כ בת' מבי"ט סי' רט"ו דבטבריא יש לכתוב דיתבא על כ"ף ימא גינוסר ולא יכתוב על כ"ף ימא כנרת משום דכנרת הוא לשון הקדש וגינוסר הוא לשון תרגום ובגט נהגו לכתוב לשון תרגום, עכ"ל. ולפ"ד הללו הענין מבואר ופשוט מאד דבלשון תרגום מבטאין אות למ"ד דירושלם בצירי בלי הרגשת יו"ד ובגט דצריכין לכתוב לשון תרגום אין מקום לכתוב יו"ד דלגבי לשון תרגום אם יכתוב יו"ד אחרי הלמד יהי' שינוי השם ושפיר דקדקו שלא לכתוב יו"ד שני משא"כ בתפלה דיש קפידא שהתפילה תהי' בלה"ק דוקא וכדאמרינן (שבת י"ב ע"ב) לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי ולכן דקדקו בתפילה שהמבטא יהי' בלה"ק במלוי יוד שני.

ובזכרונותי מירחי קדם בעודני צעיר לימים ישבתי בסדור הגט עם הגאון הר"ש סלאנט ז"ל שהוא הי' המסדר גיטין, כמדומה לי שכשהי' קורא את הגט אחרי הכתובה הי' קורא בגט ירושלם ה"למד" בצירי לא בפתח וזה מתאים לשיטת המבי"ט דבגט כותבין לשון תרגום.

ומדי דברי בההיא דשבת דאל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי ארשום בקצרה מה שנתעוררתי לתמוה על הרבה תפלות שאנו מתפללים בלשון ארמית כמו בקדיש שאנו אומרים יתגדל ויתקדש שמיא רבה וכו', ומפשטות הגמרא (ברכות נ"א ע"ב) הי' נראה קצת שבימים הקדמונים הי' הקדיש נאמר בלשון הקדש, דהא אמרינן שם "לכל אין מפסיקין חוץ מן יהא שמו הגדול מבורך שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק", וכן בדף ג' ע"א אומר אליהו הנביא לר' יוסי ולא זו בלבד אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבמ"ד וענין יהא שמו הגדול מבורך אבל לשון התוס' שם נוטה דמעיקרא הי'